

Wizualizacja w historycznej edukacji pozaszkolnej

**Na przykładzie działań Biura Edukacji
publicznej IPN**

Łukasz Michalski - BEP IPN

Toruń, 7 września 2010

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Strona internetowa IPN

www.ipn.gov.pl

- http://www.ipn.gov.pl/portal/pl/228/6735/Gdzie_kupic_publicacje_IPN.html
- <http://www.ipn.gov.pl/portal/pl/7/439/Kontakt.html>
- <http://www.ipn.gov.pl/portal/pl/9/223/Odnosniki.html>
- <http://www.ipn.gov.pl/portal/pl/327/Wystawy.html>

Portale tematyczne IPN

<http://martyrologiawspolskich.pl/portal/mwp/>

<http://www.czerwiec76.ipn.gov.pl/>

<http://www.zyciezazycie.pl/>

<http://www.grudzien70.ipn.gov.pl/>

<http://www.czerwiec56.ipn.gov.pl/>

<http://www.1wrzesnia39.pl/>

<http://www.rok1989.pl/>

<http://www.sierpien1980.pl/>

<http://www.marzec1968.pl/>

<http://www.13grudnia81.pl/>

Portale tematyczne IPN cd

<http://www.okulicki.ipn.gov.pl/>

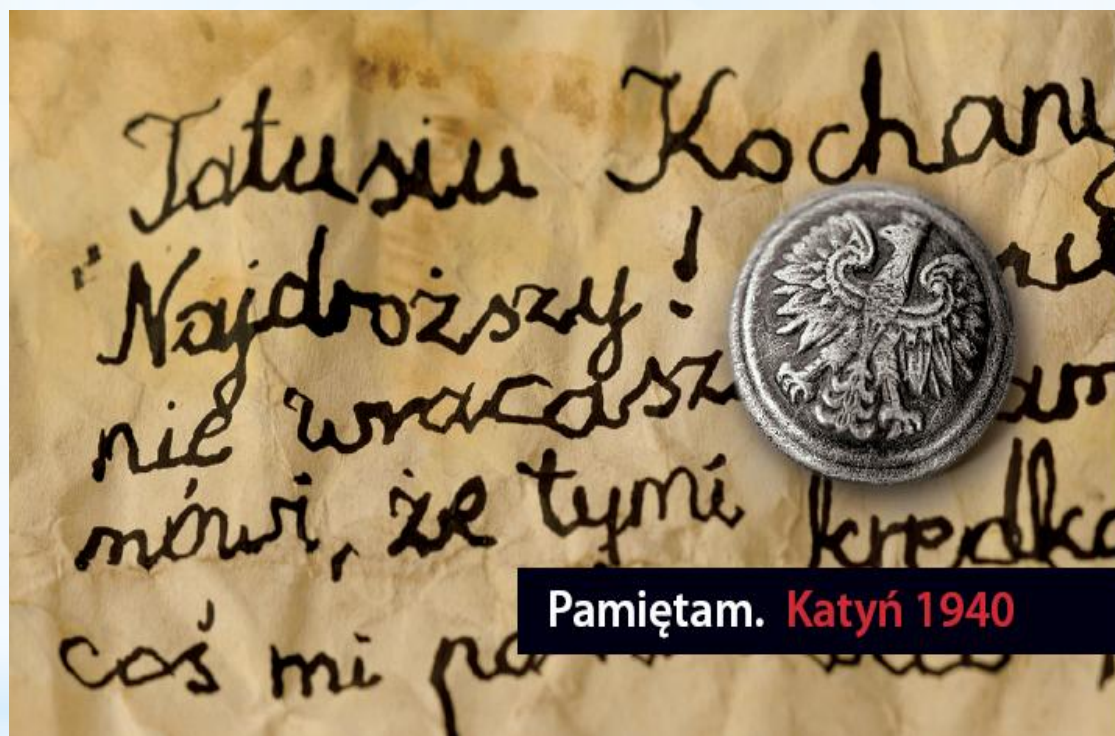
<http://www.kultura-niezalezna.pl/>

<http://www.korbonski.ipn.gov.pl/>

<http://xj.popieluszko.pl/>

<http://www.pilecki.ipn.gov.pl/>

Projekty edukacyjne

Plakat kampanii społecznej Narodowego Centrum
Kultury (realizowanej przy współpracy z IPN)
Pamiętam. Katyń 1940

ŚLADAMI ZBRODNI

Instytut Pamięci Narodowej

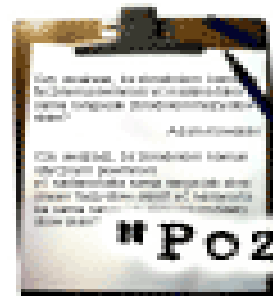
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Do pobrania

⇒ 14 Mb

Materiały
dla nauczycieli

Tablica
ogłoszeń

"Pozostaw ślad"

Spotkania ze świadkami historii

Kamienie pamięci

„Sprzączki i guziki”

Józef Kominek
porucznik rezerwy

Ojciec musiałem zginąć...

Józef Kominek urodził się 14 lutego 1908 roku w Sierpu. Był synem Apoloniusza Kominki i Katarzyny z Wysockich. Absolwent Seminarium Nauczycielskiego w Dębie. Pracował jako nauczyciel w Jeleniu k/o Brzezina (wuj, babcia), a następnie w Tomaszowie Mazowieckim. Po ukończeniu Państwowego Instytutu Pedagogicznego w Warszawie (1937) pracował w szkole specjalnej w Tomaszowie Mazowieckim.

W 1932, otrzymał się z Józefą Nowakówną, nauczycielką języka polskiego. Miał dwóch synów: Włodzisława urodzonego w 1933 i Zdzisława urodzonego w 1934. Do wybuchu II wojny światowej mieszkał z rodziną w Tomaszowie Mazowieckim.

Stał się więźniem w 1931, schyłku w 4 Pułku piechoty, Strzelcach Podhalanckich w składzie 2 Dywizji Górali stacjonującej w Samborze, zaś od 1931 w 28 Pułku Piechoty im. Strzelców Kaniowskich. Uczestniczył w kampanii wrześniowej. Od października 1939 był jeńcem obozu w Starobelsku. Został rozstrzelany w Charkowie wraz z grupą oficerów wyznaczonych z obozu 22 kwietnia 1940. W wykopie obok Starobelska jego nazwisko widnieje pod numerem 1628.

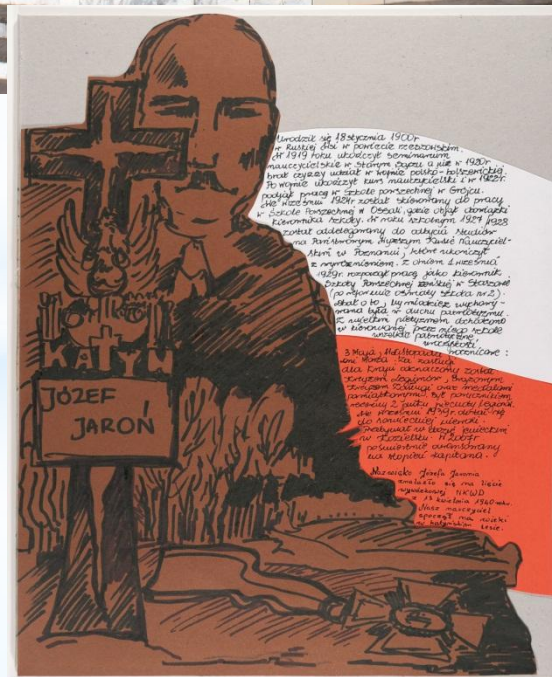
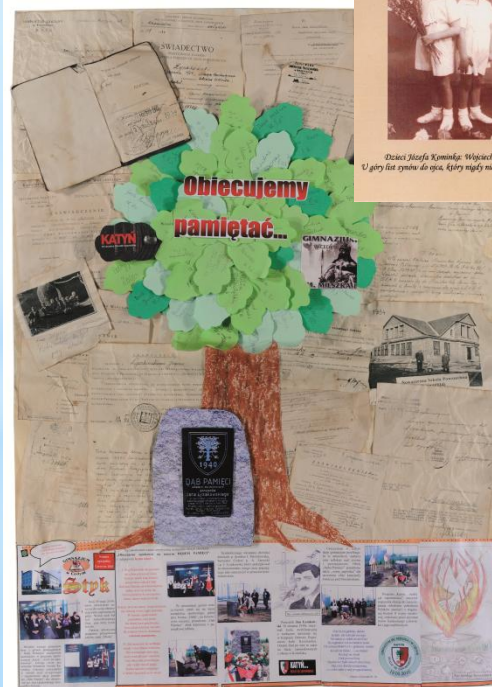
Z polską Józefą Kominką w obozie dotarli do niego do rodziny dwie kłopotliwe pocztówki. Jeden z braci wysłał przez rodzinę do Starobelska telegram tam już po rozstrzelaniu i powrocie do ojczyzny. Został Józefą wraz z synami było na niego wyznaczony do obozu karnego, ale dzięki ostrzeżeniu w ostatnim momencie uciekł i przez okres wojny ukrywał się na wsi w Górzach Wielkich.

Ostatni miesiąc obozu spędził z dnia 1 października 2007 roku porucznik Józef Kominek, został pochowany na cmentarzu pod numerem 1628.

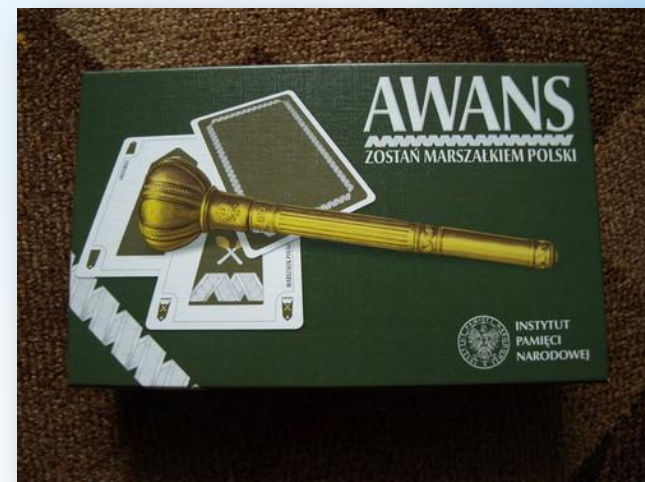
Karta ze Starobelska do rodziny z dnia 20.XII.1939.

Józef Kominek z żoną Józefą

Pamiętaliśmy, pamiętamy, będziemy pamiętać...

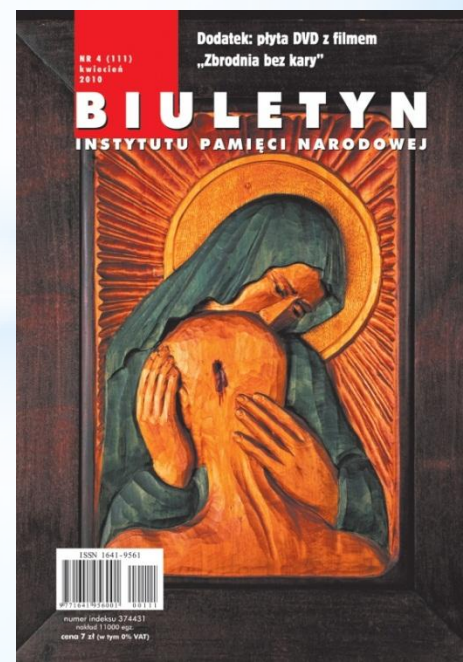
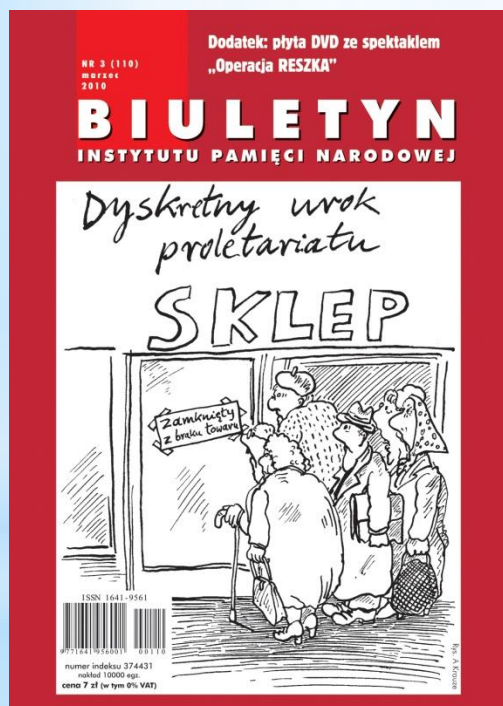
Gry

Gry

Wydawnictwa edukacyjne

Materiały edukacyjne

Fragmenty filmów przystosowane do użytku na lekcjach

III Kolaudacja materiałów Agnieszki (2:16:07–2:19:41)

IV Wybory '57 (2:20:00–2:23:00)

Przykładowe sposoby wykorzystania na lekcji zaproponowanych scen:

I Początki Nowej Hury (0:00:00–0:03:12)

Potraktuj fragmenty obrazów dokumentalnych jako źródło ikonograficzne. Podziel klasę na 4- lub 6-osobowe grupy. Pokaż wybrany fragment filmu. Uczniowie w czasie 6–8 minut starają się zadać do obejrzanego obrazu jak najwięcej pytań związanych z wewnętrzną i zewnętrzną krytyką źródła (burza mózgów). Poproś grupy o publiczne przedstawienie pytań (rozwiązanie a: pierwsza grupa czyta wszystkie swoje pytania, następnie tylko dotąd niezadane; rozwiązanie b: każda grupa kolejno czyta jedno pytanie aż do wyczerpania katalogu). Podsumowując, zwróć uwagę na różnorodność i wielość możliwych do zadania pytań oraz wskaż i podkreśl możliwość dokonania w ten sposób zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej krytyki źródła).

Łączny czas realizacji zadania – ok. 15–20 min.

II Bicie rekordu przez Birkuta (0:50:00–0:52:22)

Potraktuj fragment filmu jako źródło informacji o przodownikach pracy. Podziel klasę na grupy. Pokaż wybrany fragment. Uczniowie z połowy grup w ciągu 5 minut starają się sformułować argumenty mówiące o pozytywnych pozycji przodownika pracy, pozostałe zastanawiają się nad negatywami. Podczas prezentacji zwróć uwagę na aspekt „odczłowieczenia” przodownika.

Łączny czas realizacji zadania – ok. 10–15 min.

III Kolaudacja materiałów Agnieszki (2:16:07–2:19:41)

Po obejrzeniu wybranego fragmentu filmu, stosując metodę metaplanu, oceń z klasą kolaudację filmu Agnieszki.

Łączny czas realizacji zadania – ok. 15–20 min.

IV Wybory '57 (2:20:00–2:23:00)

Potraktuj fragmenty obrazów dokumentalnych jako źródło ikonograficzne. Podziel klasę na 4- lub 6-osobowe grupy. Pokaż wybrany fragment filmu. Uczniowie w czasie 5–7 minut starają się zadać do obejrzanego obrazu po 5 najważniejszych, ich zdaniem, pytań związanych z wewnętrzną i zewnętrzną krytyką źródła. Poproś grupy o publiczne przedstawienie pytań (każda grupa czyta wszystkie swoje pytania, przy powtórzeniach zaznaczamy je na tablicy – informacja o znaczeniu pytań). Spróbujcie wybrać 5 najistotniejszych. Podsumowując, zwróć uwagę na znaczenie wewnętrznej i zewnętrznej krytyki źródła.

Łączny czas realizacji zadania – ok. 15–20 min.

Wielki bieg

- Reżyseria: Jerzy Domaradzki
- Scenariusz: Feliks Falk
- Zdjęcia: Ryszard Lenczewski
- Scenografia: Tadeusz Kosarewicz
- Muzyka: Jerzy Matula
- Rok produkcji: 1981
- Premiera: grudzień 1987

Film Jerzego Domaradzkiego opowiada o przygotowaniach i przebiegu „Biegu Pokoju”. Przygotowaniami do tej prestiżowej imprezy kieruje zetemkowski działacz Wrzesień, dla którego najważniejszy jest sukces i osiągnięcie wyższego szczebla w karierze zawodowej. W biegu startują przodownicy pracy i aktywiści, ale również Radek, który chce otrzymać główną nagrodę – motocykl i Stefan, który chce wygrać, by na mecie wręczyć Bierutowi list w sprawie niewinnie oskarżonego ojca.

Film na lekcjach może być pomocny przy omawianiu następujących zagadnień:

- ZMP;
- możliwości awansu w Polsce Ludowej;
- sport w propagandzie Polski Ludowej;
- postawy młodzieży w I połowie lat 50.;
- Polska Ludowa państwem totalitarnym;
- tzw. okres stalinowski;
- konflikt pokoleń na początku lat 50.

Propozycja wykorzystania filmu jako całości.

Film może być wykorzystany do podsumowania tzw. okresu stalinowskiego w Polsce, jako wstęp do serii debat oksfordzkich (dzielimy klasę na 6 grup, wskazujemy po 3 tezy i antytezy: na przykład TEZA 1: organizacja Biegu Pokoju była zgodna z „moralnością socjalistyczną”; ANTYTEZA 1: organizacja Biegu Pokoju nie była zgodna z „moralnością socjalistyczną”; TEZA 2: ideały olimpijskie rywalizacji sportowej były istotne dla uczestników i organizatorów Biegu Pokoju; ANTYTEZA 2: ideały olimpijskie rywalizacji sportowej nie były istotne dla uczestników i organizatorów Biegu Pokoju). Zajęcia można organizować jako zblokowane jednostki lekcyjne, fakultet lub jako historyczne, rozszerzone spotkanie szkolnego DKE.

Przykładowe tematy prac pisemnych dla uczniów i tematów do dyskusji:

1. Rola sportu w kształtowaniu młodego pokolenia w Polsce Ludowej.
2. Możliwości awansu społecznego i zrobienia kariery politycznej w pierwszych latach Polski Ludowej.
3. Znaczenie Biegu Pokoju dla uczestników, organizatorów i systemu.

II Rozmowa Korczaka z Czerniakowem i urzędnikami z Judenratu

III Wizyta Korczaka w Judenracie

IV Rozmowa Korczaka z członkami podziemia żydowskiego

Do przeprowadzenia tego ćwiczenia niezbędna jest wiedza, kim był Adam Czerniaków i co to były Judenraty. W formie burzy mózgów przedyskutuj wraz z uczniami racje i wartości, którymi się kierowali członkowie żydowskiego podziemia, Korczak i Czerniaków. Wyniki pracy możesz zapisywać na tablicy, wyraźnie odczytując zapisywane słowa. Po skończonej pracy można przeprowadzić krótką rozmowę, która z tych postaw wydaje się uczniom słuszna.

V Rozmowa Ewy i Józka

1. Czego nie słyszał Józek? – Poproś uczniów, aby dopisali dialog, który mógł się toczyć za oknem.
2. Sprawdź znaczenie słowa: rekwizyt. Podziel uczniów na dwie grupy. Jakie znaczenie dla bohaterów miały przedmioty wykorzystane w scenie (czekolada, futro, opaska)?
 - Grupa 1 – Józek;
 - Grupa 2 – Ewa;

I Wejście do getta

V Rozmowa Ewy i Józka

VI Zabicie tramwajarza

Poproś, aby uczniowie napisali, jakimi motywami kierowały się w swoim postępowaniu wobec Żydów wymienione osoby (tramwajarz, właścicielka warsztatu, Maryna Falska, Ewa). Poleć, aby spróbowali sklasyfikować/nazwać tę postawę. Motywy postępowania oraz postawa wobec Żydów:

1. Tramwajarz
2. Właścicielka warsztatu
3. Maryna Falska
4. Ewa

Uczniowie wykonują zadanie w parach lub indywidualnie.

Upewnij się, że dzieci z problemami widzenia otrzymały wydruk polecenia w odpowiednim formacie oraz dysponują pomocami do pisania i czytania.

Pianista

Przedstaw dzieciom twórców, datę produkcji i premiery filmu oraz wprowadź je w jego tematykę.

- Reżyser: Roman Polański
- Scenariusz: Ronald Harwood
- Zdjęcia: Paweł Edelman
- Scenografia: Allan Starski
- Muzyka: Wojciech Kilar
- Rok produkcji: 2002
- Premiera światowa: 24 V 2002
- Premiera polska: 6 IX 2002

Film oparty jest na wspomnieniach Władysława Szpilmana – znanego muzyka i pianisty pochodzenia żydowskiego, którego losy zostały powiązane z tragiczną historią Warszawy. Film pokazuje wydarzenia II wojny światowej, widziane z dwóch perspektyw. Pierwsza przedstawia nam tragiczne położenie skazanego na zagładę narodu żydowskiego w kontekście losów rodziny Władysława Szpilmana. Druga – wydarzenia rozgrywające się w stolicy Polski widziane okiem „Robinsona Warszawy”. Film jest niezwykle bogaty w warstwie historycznej oraz skrupulatnie odtwarza realia życia w getcie i w okupowanej Warszawie.

Film z audiodeskrypcją, oraz napisami dla niesłyszących można wykorzystać do omawiania m.in. następujących zagadnień:

- okupacja niemiecka i jej realia;
- restrykcje okupanta wobec ludności żydowskiej;
- prawa człowieka;
- getto warszawskie – życie codzienne, ruch oporu, powstanie;
- Holokaust;
- postawy Polaków wobec Żydów;
- Warszawa w latach wojny.

Propozycje wykorzystania filmu jako całości

Film znakomicie ukazuje zmianę sytuacji ludności żydowskiej w czasie trwania okupacji niemieckiej (od przymusu noszenia opasek i niewpuszczania Żydów do parków i kawiarni, poprzez zamknięcie ich w getcie, aż po Zagładę). Można też poprosić uczniów, aby na podstawie filmu opisali historię i losy getta warszawskiego oraz losy Żydów warszawskich. Film może posłużyć także do stworzenia wojennej biografii Władysława Szpilmana w kontekście wydarzeń historycznych.